

Sporcuların GÜdüsel Yönelimlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Examining Motivational Orientation of Athletes in terms of Some Variables

ORJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

Gözde ERSÖZ¹
Mustafa ÖZTÜRK²
Fatih KILINÇ³
Özgür KOŞKAN⁴
Erkan ÇETİNKAYA⁵

¹ Namık Kemal Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü
² Süleyman Demirel Üniversitesi
Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı ABD.
³ Süleyman Demirel Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Spor Bilimleri Bölümü
⁴ Süleyman Demirel Üniversitesi
Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü
⁵ Adnan Menderes Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü

Yazışma Adresi/Correspondence:
Gözde ERSÖZ
Namık Kemal Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü
TÜRKİYE/TURKEY
gozde0007@gmail.com
muozturk@med.sdu.edu.tr
fatihkilinc@hotmail.com
ozgurkoskan@hotmail.com
erkcetinkaya09@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 07/07/2014
Kabul Tarihi/Accepted: 18/10/2014

ISSN: 1301-3335
Copyright © 2009 by
Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Özet

Bu araştırma, elit düzeyde yarışmalara katılan sporcuların güdüsel yönelimlerini, Öz-Belirleme Kuramı perspektifinden, cinsiyet, yaş grupları, spor türü, spor dalı yarışma kategorisi ve antrenman sıklığı değişkenleri açısından farklılıklarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini elit düzeyde spor yapan 17-37 yaş aralığında amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen 820 sporcu ($n_{\text{erkek}}=497$; $\bar{X}_{\text{yaş}}=21.77\pm 3.92$ and $n_{\text{kadın}}=323$; $\bar{X}_{\text{yaş}}=20.74\pm 3.78$) oluşturmaktadır. Çalışmada katılımcıların kişisel bilgilerini ortaya koymak için kişisel bilgi formu ile sporcuların güdüsel yönelimlerini belirlemek için “Sporda GÜdülenme Ölçeği (SGÖ)” uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik analizi (ortalama, standart sapma), Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Bağımsız Gruplar için t Testi ve SGÖ’nün alt ölçekleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların güdüsel yönelimlerinde cinsiyet, spor dalı yarışma kategorisi ve antrenman sıklığı göre farklılık bulunmazken; katılımcıların yaş grupları ve spor türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. SGÖ’nün alt ölçekleri birbiriyle pozitif ilişkili bulunmuş olup sadece “güdülenmeme” alt boyutu “bilmek ve başarmak” alt boyutu ile negatif ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak, sporda güdüsel yönelimlerin, sporcuların uğraştıkları spor türü ve yaşlarına göre farklılaştığı belirlenmiş ve gelecekteki araştırmalar ile uygulamalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sporda GÜdülenme, Öz-Belirleme Kuramı, İçsel GÜdülenme, Dışsal GÜdülenme

Abstract

The purpose of this study was to examine the motivational orientation in sport with regard to gender, age, sport branches, sport leagues categories and frequency of training. The sample of the study consists of 820 athletes ($n_{\text{male}}=497$; $\bar{X}_{\text{age}}=21.77\pm 3.92$ and $n_{\text{female}}=323$; $\bar{X}_{\text{age}}=20.74\pm 3.78$) who aged between 17 and 37. Personal info form and Sport Motivation Scale (SMS) were administered to the participants. Data were analyzed by using descriptive statistics, ANOVA, Independent Samples t Test and Pearson Correlation Analysis. Results indicated no significant differences in motivational orientation in sport with regard to gender, sport leagues categories and frequency of training but results revealed significant differences in motivational orientation in terms of age and sport branches. Pearson Correlation Analysis indicated that SMS subscales showed positive correlations with each other only “amotivation” showed negative correlations with “IM-to know”. In a summary, gender, sport leagues categories and frequency of training have not an influence on motivation in sport, but age and sport branches have an influence on motivation in sport. The suggestions have been put forward to future research and applications.

Keywords: Sport Motivation, Self-Determination Theory, Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation

1960 ve 1990'lı yılları arasında Avrupa spora katılan insanların sayısında ve spora katılım sıklığında anlamlı bir artış bulunurken (Gratton ve Taylor, 2000); 1994-2004 yılları için hazırlanan bir raporda spor katılımı konusunda birçok Avrupa ülkesinde durgunluk noktasına gelinmiş, bazı ülkelerde ise düşüş başlamıştır. İngiltere' de spora katılım 1990 yılında %48 oranındayken; 1996 yılında %46'ya düşmüş ve 2002 yılında ise %43 oranlarına kadar gerilemiştir (Sport England, 2004). İspanyada ise 1995-2005 yılları arasında Olimpiyat Oyunları ve Dünya Şampiyonları gibi büyük organizasyonlar yapılmasına rağmen spora katılım %38'e düşmüştür (López ve Gárate, 2011). Kanada' da yetişkin nüfusta spora katılım 1992 ile 2004 yılları arasında %45' den %31' e düşmüştür (Bloom, Grant ve Watt, 2005). Amerika Birleşik Devletleri' nin bu konuda yapmış olduğu araştırmalarda 1994-2004 yılları arasında nüfus artışına göre spora katılım oranının düşmekte olduğu sonucu elde edilmiştir (Sporting Goods Manufacturers Association – SGMA, 2004). Türkiye' de ise spora katılım oranlarının belirlenmesine yönelik kapsamlı yapılan çalışmalar son derece azdır. Savcı ve ark., 1097 üniversite öğrencisinin fiziksel aktivite düzeyini araştırmışlar ve öğrencilerin aktiflik düzeylerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir (Savcı ve ark., 2006).

Spora katılımın bu derece azalıyor olması, spor davranışında etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Spor, egzersiz ve sağlık alanında spora katılım ve fiziksel aktivite alışkanlığının belirleyicileri teorik ve deneysel çalışmalarda geniş bir şekilde yer bulmaktadır (Bauman, 2004; Bauman, Sallis, Dzewaltowski ve Owen, 2002; Downward, Lera-Lopez ve Rasciute, 2011). Spora katılımı çeşitli ekonomik, psikolojik ve sosyal teoriler açıklamaya çalışmıştır. Ekonomik modeller kaynakların dağılımını gelir düzeyi ve yeterli serbest zaman kavramlarını vurgulayan gelir-serbest zaman modeli üzerinde dururken (Gratton ve Taylor, 2000); daha genel olarak zamana dayalı modeller, zaman ve bireyler tarafından beşeri ve sosyal sermayeye yönelik üretilen diğer kaynakların nasıl spor etkinliği tüketimi için gerekli olduğunu araştırmışlardır (Becker, 1965, 1974; Downward ve Riordan, 2007; Hallmann, Wicker, Breuer ve Schüttoff, 2011; Humphreys ve Ruseski, 2011). Psikolojik teoriler spora katılım davranışının ardında yatan güdüsel yönelimleri araştırırken (Beaton, Funk ve Alexandris, 2009), sosyal teoriler spor ve fiziksel aktivitenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerinin kimlik ile nasıl ilişkili olduğunu araştırmışlardır (Bourdieu, 1997). Bu çalışmada spora katılım psikolojik teoriler çerçevesinden ele alınacaktır.

Bireyleri spora ve fiziksel etkinliğe katılmaya yönlendiren nedenleri tanımlamak ve bu nedenleri kategorize etmek amacı ile birçok çalışma yapılmıştır (Ekmekçi ve ark., 2010; Hausenblas, Brewer ve Van Raalte, 2004; Kolt et al., 1999; Lera-López ve Rapún-Gárate, 2011; Sit ve Lindner, 2006; Spray, John Wang, Biddle ve Chatzisarantis, 2006). Spora katılım ve yapılan spor dalının sürdürülmesi; yeni bir şey öğrenme isteği, başarı arzusu, yaptığı işten haz alma, bir grubun üyesi olma isteği vb. gibi içsel nedenlerden dolayı olabileceği gibi, kupa, övgü alma, statü kazanma vb. gibi dışsal nedenlerden dolayı da olabilmektedir (Moralı, Doğan, Kazak ve Engür, 2004).

Spor ve egzersizde güdülenme konusunda pek çok teorik yaklaşım vardır fakat son yirmi yılda gençlerde spor ve egzersiz söz konusu olduğunda sosyal bilişsel bir perspektifin araştırmalara hâkim olduğu görülmektedir (Spray ve ark., 2006). Örneğin Deci ve Ryan (1985)'in "Öz-Belirleme Kuramı" bunlardan en sıklıkla kullanılanıdır.

Öz-Belirleme Kuramı

Öz-belirleme kuramına göre, çeşitli aktivitelerle ilgilenmemize sebep olan dürtüler çok boyutlu bir yapı gösterirler ve çeşitli derecelerin olduğu, içsel güdülenme, dışsal güdülenme (bütünleşmiş düzenleme, özdeşimle düzenleme, içeatımla düzenleme, dışsal düzenleme) ve güdülenmeme şeklinde bir skala üzerinde varolurlar (Deci ve Ryan, 2000).

Öz-belirleme kuramının en üst düzeyi içsel güdülenmeden kaynaklanır ve bu durumdaki kişinin davranışları maddi ödüller ya da dış zorlamalardan bağımsız gönüllü, içten gelen davranışdır (Deci ve Ryan, 1985). İçsel olarak güdülenildiğinde, bireyler bir aktiviteyle uğraşmaktan zevk alır (örneğin spor yapıyorum çünkü eğlenceli). İlgili oldukları etkinliği sevdikleri ve daha iyi öğrenmek istedikleri için egzersiz yapan bireyler ya da ilgilendikleri spor dalında kendilerini aşmaktan özel bir haz alan bireyler içsel olarak motive olmuş olarak değerlendirilirler (Pelletier ve ark., 1995). Önceki çalışmalara göre, içsel güdülenmenin üç boyutu vardır (Vallerand ve ark., 1993): bilmek, başarmak ve aktifleşmek. Vallerand (2001)' e göre bilmeye yönelik içsel motivasyon, bir aktivite ile onu öğrenmek, keşfetmek ve anlamaya çalışmaktan alınan zevkle ilgilidir. Örneğin, yeni hücum tekniklerini öğrenmek için basketbol oynayan basketbolcular bu tarz bir motivasyona sahiptir. Başarmaya yönelik motivasyon söz konusu olduğunda kişi bir şey başarmak yada yaratmaktan aldığı zevkten dolayı bir aktivite ile uğraşır. Belli bir şut çekme tekniğinde kendini geliştirmek için çalışan futbolcu bu çeşit bir motivasyonla çalışır. Son olarak, aktifleşmeye yönelik içsel motivasyon kişi bir aktiviteyle uğraştığında bunun getirdiği canlandırıcı etkiden zevk aldığı için ortaya çıkar. Vücutlarının suyun içinde özgürce hareket etmesini büyüleyici buldukları için yüzme sporuyla uğraşanlar bu tür bir motivasyon sergilerler (Fortier, Vallerand ve Guay,1995).

Öz-belirleme skalasına paralel olarak bulunan dışsal güdülenme, bir aktiviteyle aktivitenin kendisinden çok onun aracılığıyla elde edeceğimiz bir şey, ulaşacağımız ya da kaçınacağımız bir sonuç için ilgilendiğimiz durumdur (Vallerand ve Fortier, 1998). Bu güdülenme biçimi önceleri içsel güdülenmenin tam zıddı olarak ele alınmıştır ama bunu öne süren çalışmaların aksine öz-belirleme kuramı, dışsal güdülenmeden kaynaklanan eylemlerin yine hür-irade ve kontrol altındaki irade arasında değişen bir skalada kendini gösterdiğini ileri sürmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Bu farklılıklar hakkında daha detaylı bilgi verebilmek için Deci ve Ryan (2000) organizmaya yönelik bütünleşme teorisini ortaya atmışlardır. Bu teori ise içselleştirme ve bütünleştirmeye dayanır. Bu süreç, insanların bir değeri alıp ilerleyen zaman içinde kendi içlerinden çıkmış bir fikir gibi benimser hale gelişlerini anlatır. Deci ve Ryan (1985) bu anlamda; bütünleşmiş, özdeşimle, içeatımla ve dışsal düzenleme şeklinde dört farklı tipte dışsal güdülenmeden bahsederler: *Bütünleşmiş düzenleme*, içlerinde en özerk olandır ve dışsal güdülenme tarafından en az yönlendirilendir çünkü belli bir aktiviteyle uğraşmak kişinin kendi tercihi olmamakla birlikte, kişi onu kendi bünyesiyle uyumlu bir hale getirebilmiştir. Bu tür bir güdülenme aslında içsel güdülenmeye oldukça benzer fakat sonuç olarak başlangıç noktası kişinin kendi isteği değil dıştan gelen bir sebeple belli bir sonuç elde etme dürtüsüdür. Özdeşimle düzenleme, kişinin bir davranışı değerlendirip önemli olduğu sonucuna vardıktan sonra o davranışı göstermeye başladığında karşımıza çıkar. Bu durumda da bir içselleştirme söz konusudur, fakat sonuçta yine odak noktası bir sonuç ya da ortaya çıkacak bir üründür. Bir sporla uğraşmalarının temel nedeni bu sporun kendi fiziksel gelişimlerine katkısı olduğunu düşünen bireyler bu duruma örnek olarak

verilebilir. İçeatımla düzenleme, söz konusu olduğunda ise suçlu hissetmekten ya da endişeden kaçış, gurur gibi egodan kaynaklanan sebeplerle bir davranışı gösterme gereği duyulur. Tüm bunlar esasen içten kaynaklanan durumlar gibi görünse de neden sonuç ilişkisi açısından incelendiğinde kaynağı kişinin özünde değil dışarıdadır. Sporla uğraşmadıklarında mahcup ya da suçlu hissedecekleri için sporla uğraşan bireyler bu türden bir güdülenmeye sahiptir. *Dışsal düzenleme* ise öz-belirlemenin en az etkisini gösterdiği bir güdülenme biçimine işaret eder ve davranışa verilecek olan ödüller yada davranış gerçekleşmediğinde mahrum kalınacak şeyler sebebiyle oluşur. Övgü kazanmak veya sağlıklı ilgili bir sorun yaşadıkları için egzersiz yapan bireyler bu gruba örnek oluştururlar (Kingston, Horrocks ve Hanton, 2006).

Sonuç olarak, içsel, bütünleştirilmiş ve özdeşimle düzenlemeler hür iradeli (özerk) güdül davranışları temsil ederken; içeatımla ve dışsal düzenlemeler düşük düzeyde hür iradeli veya kontrol eden güdül düzenlemelerdir (Thøgersen-Ntoumani ve Ntoumanis, 2006).

Öz-belirleme ve özerklik, kişi dıştan içe doğru güdülenmeyi yönlendirdiğinde artar. İçsel güdülenme özerkliğin en açık formudur ve gerçek hür iradeyi yansıtır. Kişinin özerklik, yeterlilik ve bağlı hissetme ihtiyaçları karşılandığında içsel güdülenme olarak görülmeyen bazı davranışlar da içe alınır ve içselleştirilir (Deci ve Ryan, 1985). Örneğin kişi önceleri spora aile baskısıyla başlar ama zaman içinde bahsedilen iç ihtiyaç karşılandığında uğraşılan aktivitenin değerini anlayıp zorunluluktan çok, kişiselleştirilmiş bir güdülenme ile bu işe sarılmaya başlar (Spray ve ark., 2006).

Öz-belirleme skalasının en sonunda yer alan güdülenmeme ise, hem içsel hem de dışsal güdülenmenin eksikliğini ifade etmektedir ve bir etkinliğe değer vermemeyi gösterir veya birey bu etkinlikle istediği sonuçlara ulaşacağına inanmamaktadır. Güdülenmeme, motivasyondan yoksun olma durumu olduğu gibi aynı zamanda hür iradenin de olmadığı bir durumdur. Güdülenmeyen bir bireyin o egzersiz programına devam etmek için bir nedeni kalmamaktadır (Vallerand, 2001).

Spor ve egzersiz ortamlarında yapılan araştırmalar, içsel güdülenmenin uğraşılan etkinlikte devamlılığın sağlanmasında dışsal güdülenmeden daha etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, yüksek seviyedeki içsel güdülenme yaptığı spordan zevk alma, uğraştığı etkinlikte daha iyi olma, devamlılığı sağlama, daha yoğun bir konsantrasyon ve daha iyi bir performansla ilgiliyen; yüksek seviyedeki dışsal güdülenme spor yapan bireylerde kaygı ve egzersizde devamlılığın sağlanamaması ile bağdaştırılmıştır (Kingston ve ark., 2006).

Spora katılım nedenlerini ortaya koymak davranışı başlatan, yönlendiren ve sürdüren güçlerin toplamı olarak tanımlanan güdülenme kavramı ile ilişkilidir (Iso-Ahola, 1999). Bu kavram; sabretmeyi, öğrenmeyi ve performansı etkilediği (Beaudoin, 2006; Duda, 1989; Martens ve Webber, 2002; Vallerand, Deci ve Ryan, 1987) ve gençlerin aktif bir yaşam sürmesinde de faydalı olduğu için psikoloji ve spor psikolojisi alanında önemlidir (Sallis, Prochaska ve Taylor, 2000). Ayrıca antrenörlerin sporcuların hangi nedenlerle spora yöneldiklerini bilmeleri, onları motive ederken etkili stratejiler geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir (Kipp ve Amorose, 2008). Ayrıca, çalışmamıza katılan sporcuların spor yaşı ortalama 9 yıl olduğu göz önünde bulundurulduğunda spora devam etmiş bir grubu spora yönlendiren psikolojik faktörlerin ortaya konması açısından bu çalışma önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı elit düzeyde yarışmalara katılan sporcuların güdül yönelimlerini, Öz-Belirleme Kuramı perspektifinden,

cinsiyet, yaş grupları, spor türü, spor dalı yarışma kategorisi ve antrenman sıklığı değişkenleri açısından farklılıklarının incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmanın örneklemini elit düzeyde spor yapan 17-37 yaş aralığında amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen 323 kadın (20.74 ± 3.78), 497 erkek (21.77 ± 3.92) olmak üzere toplam 820 sporcu (21.37 ± 3.90) oluşturmaktadır. Katılımcılara ait haftalık antrenman sıklığı 4.26 ($SS=1.76$) olarak hesaplanırken, bu bulgu kadın katılımcılar için 4.34 ($SS=1.78$), erkek katılımcılar için ise 4.22 ($SS= 1.74$)'dür. Katılımcıların spor yaşı 9.41 ($SS=3.93$) yıldır. Spor yaşı ortalaması kadınlar için 8.98 yıl ($SS= 3.66$), erkekler için ise 9.70 yıl ($SS= 4.08$) yıldır. Spor kategorisinde (milli, lig veya amatör sporcu) sporcuların dağılımı 295 milli, 204 lig sporcusu ve 321 amatör sporcu şeklindedir. Araştırmaya katılan sporcuların çoğunluğu lise (%20) ve üniversite (%76) mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kişisel bilgi formu ile "Sporda Güdülenme Ölçeği" araştırma grubuna uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu 7 maddeden oluşmaktadır ve sırasıyla katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, spor dalı, spor kategorisi (milli, lig veya amatör sporcu), antrenman sıklığı ve spor yaşına ilişkin bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda yer verilen maddeler belirlenirken ilgili literatür doğrultusunda sporcuların güdüsel yönelimlerinde etkili olan faktörler dikkate alınmıştır.

Sporda Güdülenme Ölçeği (SGÖ)

Sporda Güdülenme Ölçeği, Pelletier ve ark. (1995) tarafından Deci ve Ryan (1985)'in Öz-Belirleme Kuramı'na dayanarak geliştirilmiştir. SGÖ'nin amacı, spor ortamında kişinin içsel, dışsal güdülenme ve güdülenmeme düzeyini belirleyerek bireyin güdülenmesinin kaynağını ortaya koymaktır (Kazak, 2004). Ölçeğin Türk sporcuları için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kazak (2004) tarafından yapılmıştır. Sporda Güdülenme Ölçeği değerlendirmenin 7 seviyeye göre yapıldığı 28 madde ve 6 alt ölçek içerir. Bu alt ölçekler: bilmek, başarmak ve uyaran yaşamak için içsel güdülenme, dışsal düzenleme, içeatım, özdeşim ve güdülenmemedir. Alt ölçeklerin Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla, .88, .73, .74, .82, .72, .70'dır. Bu çalışmada ise alt ölçeklerin alpha güvenilirlik katsayısı sırasıyla .84, .60, .69, .69, .65 ve .68 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

SGÖ, 820 sporcuya araştırmacı tarafından yüzyüze ve bireysel olarak uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 17.0 programına aktarılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde araştırma grubunun özelliklerinin tanımlanması için betimsel istatistik analizi (ortalama, standart sapma,

frekans ve yüzde) yapılmıştır. Katılımcıların SGÖ ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanların yaş grupları (17-21 yaş, 22-26 yaş ve 27 yaş ve üstü) ve spor dalı yarışma kategorisi (milli, lig ve amatör) değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); farklılık bulunduğu takdirde ise Bonferroni Post Hoc test analiz yöntemi kullanılmıştır. Sporcuların güdüsel yönelimlerinin cinsiyet, spor türü ve antrenman sıklığına göre farklılığını belirlemek için ise Bağımsız Gruplar için t Testi analiz yöntemi kullanılmıştır. SGÖ'nün alt ölçekleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yönteminden faydalanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Sporcuların güdüsel yönelimlerinin cinsiyet, yaş grupları, spor türü, spor dalı yarışma kategorisi ve antrenman sıklığı değişkenleri açısından farklılıklarına ilişkin bulgular bu bölümde verilmiştir. Bu çalışmada katılımcıların güdüsel yönelimlerinde cinsiyete, antrenman sıklığına ve spor türüne göre farklılığı Bağımsız grup t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda cinsiyet ve antrenman sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0.05$), spor türüne göre sporcuların güdüsel yönelimlerinin farklılaştığı görülmüştür ($p<0.05$). Bununla beraber katılımcıların güdüsel yönelimleri yaş grupları ve spor dalı yarışma kategorisi değişkenlerine göre farklılığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu elde edilen bulgulara göre katılımcıların spor dalı yarışma kategorisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0.05$), yaş gruplarına göre sporcuların güdüsel yönelimlerinin farklılaştığı görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 1: Sporda Gütülenme Ölçeği Alt Boyutları Puanlarının Spor Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Testi		
					t	Sd	p
Bilmek ve Başarmak	Bireysel	473	40.77	10.02	-0.06	818	0.95
	Takım	347	40.81	9.82			
Uyaranı yaşamak	Bireysel	473	20.80	5.04	-2.54	818	0.01*
	Takım	347	21.65	4.32			
Dışsal düzenleme	Bireysel	473	17.64	5.72	-0.66	818	0.51
	Takım	347	17.91	5.62			
Özdeşim	Bireysel	473	18.87	5.16	-0.35	818	0.73
	Takım	347	19.00	5.11			
İçeatım	Bireysel	473	21.00	5.23	-0.77	818	0.44
	Takım	347	21.27	4.75			
Gütülenmeme	Bireysel	473	11.75	6.19	-0.12	818	0.90
	Takım	347	11.80	5.62			

* : $p<0.05$

Katılımcıların spor türüne göre SGÖ'nin alt boyutlarından elde ettikleri ortalama, standart sapma değerleri ve bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 1'de belirtilmiştir. Bağımsız grup t testi sonucuna bakıldığında spor türüne göre katılımcıların SGÖ'nin alt boyutlarından "Uyaranı

yaşamak” alt ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). “Uyarını yaşama” alt boyutunda takım sporu ile uğraşan bireylerin, bireysel sporla uğraşan bireylere göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Katılımcıların Güdüsel Yönelimlerinin Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Yaş Grupları	N	\bar{X}	SS	Anova Sonuçları					
					Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Bilmek ve Başarmak	17-21 Yaş	508	40.72	9.76	G.Arası	11.531	2	5.765		
	22-26 Yaş	232	40.97	9.85	G.İçi	80736.694	817	98.821	0.06	0.94
	27 yaş ve üstü	80	40.64	11.28	Toplam	80748.224	819			
Uyarını yaşamak	17-21 Yaş	508	20.95	4.83	G.Arası	82.995	2	41.498		
	22-26 Yaş	232	21.66	4.23	G.İçi	18532.395	817	22.683	1.83	0.16
	27 yaş ve üstü	80	21.03	5.70	Toplam	18615.390	819			
Dışsal düzenleme	17-21 Yaş	508	17.78	5.69	G.Arası	4.783	2	2.392		
	22-26 Yaş	232	17.79	5.27	G.İçi	26378.436	817	32.287	0.07	0.93
	27 yaş ve üstü	80	17.53	6.69	Toplam	26383.220	819			
Özdeşim	17-21 Yaş	508	18.94	4.97	G.Arası	18.709	2	9.354		
	22-26 Yaş	232	19.04	5.06	G.İçi	21580.901	817	26.415	0.35	0.70
	27 yaş ve üstü	80	18.49	6.30	Toplam	21599.610	819			
İçeatım	17-21 Yaş	508	20.75	5.13	G.Arası	204.481	2	102.241		
	22-26 Yaş	232	21.51	4.59	G.İçi	20499.197	817	25.091	4.07	0.02*
	27 yaş ve üstü	80	22.24	5.38	Toplam	20703.678	819			
Güdülenmeme	17-21 Yaş	508	11.83	6.01	G.Arası	421.625	2	210.813		
	22-26 Yaş	232	12.36	5.98	G.İçi	28556.730	817	34.953	6.03	0.00**
	27 yaş ve üstü	80	9.71	4.99	Toplam	28978.355	819			

** : $p<0.01$, * : $p<0.05$

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, katılımcıların içeatım ($F_{(2, 817)} = 4.07$; $p<0.05$) ve güdülenmeme ($F_{(2, 817)} = 6.03$; $p<0.01$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 2). Takiben yapılan Bonferroni Post Hoc test analiz sonuçlarına göre 17-21 yaş grubunda yer alan sporcuların içeatım alt ölçeğinde 27 yaş ve üstü grupta yer alan sporculara göre daha düşük puanlar aldığı; güdülenmeme alt ölçeğinde ise 17-21 yaş grubunda yer alan sporcuların, 27 yaş ve üstü yaş grubunda olan sporculardan daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

SGÖ'nin “bilmek için içsel güdülenme” alt ölçeği ile diğer tüm alt ölçekler arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Bunun yanı sıra, “uyarını yaşamak için içsel güdülenme” alt boyutu ile “dışsal düzenleme”, “özdeşim” ve “içeatım” alt ölçekleri arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). “dışsal düzenleme” ve “içeatım” alt ölçekleri de SGÖ ölçeğinin tüm alt boyutları ile pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna karşın “güdülenmeme” alt ölçeği ile “bilmek için içsel güdülenme” alt ölçeği arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$).

Tablo 3: SGÖ Alt Ölçeklerine ilişkin Ortalama, Standart Sapma, Cronbach alpha güvenirlik katsayıları ve Pearson Korelasyonları

SGÖ Alt Ölçekleri	\bar{X}	SS	α	1	2	3	4	5	6
1 Bilmek ve Başarmak	40.79	9.93	.84		.622**	.491**	.603**	.601**	-.072*
2 Uyarıyı yaşamak	21.16	4.77	.60			.443**	.551**	.54**	.182
3 Dışsal düzenleme	17.76	5.68	.69				.65**	.474**	.182**
4 Özdeşim	18.93	5.14	.65					.512**	.128**
5 İçeatiim	21.11	5.03	.69						-0.021
6 GÜdülenmeme	11.77	5.95	.68						

** : $p < 0.01$, * : $p < 0.05$

TARTIŞMA

Bu çalışmada, sporcuların güdüsel yönelimlerinin, Öz-Belirleme Kuramı perspektifinden cinsiyet, yaş grupları, spor türü, spor dalı yarışma kategorisi ve antrenman sıklığı değişkenleri açısından farklılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada tüm katılımcıların SGÖ alt boyutlarından “bilmek ve başarmak”, “uyarıyı yaşamak” ve “özdeşim” alt ölçeklerinde elde edilen puanların yüksek olması sebebiyle daha çok öz-belirlenmiş olarak spora katıldıklarını söylenebilir. “Dışsal düzenleme” ve “içeatiim” alt boyutlarındaki ortalamaların yüksek olduğu da bulgulardan anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise “güdülenmeme” alt boyutunda elde edilmiştir. Yapılan pek çok çalışma sporcuların, hem içsel hem de dışsal güdülerle spora katılım gösterdiklerini ortaya koymuştur (Bakker, 1993). Burada dikkati çeken “içeatiim” alt ölçeğinin yüksek puan almasıdır. İçeatiim öz-belirleme skalasının sonlarında yer almakta ve daha az öz-belirlenmiş yani kontrollü davranışları temsil etmektedir. İçeatiim alt ölçeğinin ortalamasından edilen bulgu Öz-Belirleme Kuramı’na göre beklenmedik bir sonuçtur. Bu durum Öz-Belirleme Kuramı’nda yer alan içselleştirme ve bütünleşme kavramları ile açıklanabilir. İchselleştirme, insanların değerlerini kabul etmelerini, bütünleşme ise kişinin kendi kendine daha ileri bir düzeyde değeri benimseyip benliğine katmasını içermektedir. İçeatiim ile gerçekleşen diğer bir deyişle, kontrollü bir davranışın, içsel ve özerk davranışa dönüşmesinde, çevre önemli rol oynayabilmektedir (Ryan ve Deci, 2000). İçeatiim da çevre etkili bir faktördür. Bireyler spor yapmadıkları takdirde hissedecekleri kaygı veya utanç duygusu ile kendilerini başarısız hissedecekleri için spora katılarak, sonrasında bu davranışı içselleştirip benimsemiş olabilirler. Bazı çalışmalar ise sporcuların katılımının devamlılığı için içsel güdülerin olması gerektiğini ortaya koymuştur (Koivula, 1999; Wankel, 1993). Önceki çalışmalarda elde edilen bulgular eğlence ve rekabet gibi içsel güdülerin spora bağlılık ve devamlılıkta güçlü bir etki olduğunu göstermiştir. Buna karşın bedenle ilişkili olan güdüler ve ödül gibi dışsal güdüler ise spora bağlılık ve devamlılığında çok etkili olmamıştır. Dışsal faktörler genellikle sporcuların spora katılımlarında başlangıç olan faktörler olmuştur (Tiryaki, 2000). Gould (1985) ise önceki çalışmaların aksine, üst düzeyde performans gösteren sporcuların düşük düzeyde içsel motivasyon ve yüksek dışsal motivasyon gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmada elit sporcuların katıldığını ve katılan sporcuların faaliyet gösterdiği spor dalında devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmadan elde edilen bulgulardan sporcuların içsel güdülenmelerinin spora devamlılık ve bağlılıkta daha etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tüm katılımcıların güdüsel yönelimlerinin yanı sıra, bu çalışmada sporcuların güdüsel

yönelimlerinde cinsiyete göre fark bulunmamıştır. Çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (De Pero ve ark., 2009). Bu bulgunun aksini iddia eden çalışmaların sayısı ise çoğunluktadır. Kadın sporcuların erkek sporculara göre daha içsel olarak güdülendikleri yani spor ortamlarında daha öz-belirlenmiş davranışlar sergiledikleri yönünde bulgular önceki çalışmalarda daha sıklıkla belirtilmiştir (Chantal, Guay, Dobрева-Martinova ve Vallerand, 1996; Fortier ve ark., 1995; Pelletier ve ark., 1995). Bu bulguların aksine, Amorose ve Horn (2001) yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlara göre içsel güdülenme düzeylerini daha yüksek bulmuşlardır (Amorose ve Horn, 2000). Kingston ve ark. (2006), yapmış oldukları çalışmada erkeklerin dışsal düzenleme ortalamalarını kadınlardan daha yüksek bulmuşlardır. Bu bulguya benzer sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır (Pelletier ve ar., 1995; Petherick ve Weigand, 2002). Kelecek, Atahan ve Aşçı (2010) ise, elit voleybolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada sporcuların güdülse yönelimlerinde “Dışsal Düzenleme, Özdeşim ve Güdülenme” alt boyutlarında kadın voleybolcuları puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (Kelecek ve ark., 2010). Kazak (2001) elit voleybolcular üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada erkeklerin “dışsal düzenleme” ve “içeatım” boyutlarında kadınlardan daha yüksek skorlar elde ettiğini belirtmiştir.

Sporcuların güdülse yönelimlerinde cinsiyete göre farklılık bulunmazken, spor türü değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir. Bu çalışmada sporcuların güdülse yönelimlerinde spor türüne göre “uyaranı yaşama” alt boyutunda farklılık bulunmuştur. “Uyaranı yaşama” alt boyutunda takım sporu ile uğraşan bireylerin, bireysel sporla uğraşan bireylere göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Uyaranı yaşama için içsel güdülenme kavramı eğlence ve diğer uyarıcı duyular yaşamak için aktiviteye katılmayı ifade etmektedir. Bu uyarıcı duyular eğlence ve heyecan kadar estetik deneyimleri ve duyumsal hazzı da içermektedir (Kazak-Çetinkalp, 2009). Çalışmadan elde ettiğimiz bulgu, takım sporları ile uğraşan sporcuların bireysel sporculara göre estetik deneyimleri ve duyumsal hazzı yaşadığı için spora yöneldiğini göstermektedir. Sporcuların güdülse yönelimlerini ortaya koyan çalışmalarda spor türü değişkeni sıklıkla ele alınmamıştır. Araştırmamızdaki spor türü ayrımından (bireysel-takım) farklı olarak, Almagro, Sáenz-López, ve Moreno (2010), futbolcular ile basketbolcuların güdülse yönelimlerini karşılaştırmışlar ve basketbolcuların futbolculara göre spor ortamlarında daha öz-belirlenmiş olarak davrandıklarını, ayrıca bilmek ve başarmak için içsel düzenleme alt boyutunda daha fazla ortalamalara sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmaların dışında egzersiz ortamlarında, egzersize yönelim nedenlerini grup ve bireysel etkinlikler olarak araştıran Frederick ve Ryan (1993), bireysel etkinliklerle uğraşan bireylerin içsel; grup etkinlikleri ile uğraşan bireylerin ise dışsal nedenlerle egzersize katıldıklarını ortaya koymuştur (Frederick ve Ryan, 1993).

Araştırmanın bir diğer amacına göre yaş grupları arasındaki farklılık incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. 17-21 yaş grubunda yer alan sporcuların içeatım alt boyutundaki ortalaması, 27 yaş ve üstü grubunda yer alan sporculardan daha düşük bulunmuştur. Bu bulgunun aksine aynı şekilde 17-21 yaş grubunda yer alan sporcuların 27 yaş ve üstü yaş grubundaki sporculardan daha yüksek güdülenme düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Çalışmamızdan elde edilen bulgular yaşça daha küçük sporcuların daha az öz-belirlenmiş olarak spora katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulguyu destekler biçimde Rushall ve Siedentop (1972) da genç sporcuların maddi pekiştirmeler (ödül ve büyükler

tarafından önemsenme), yaşça büyük olan sporculara göre daha büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmişlerdir (Rushall ve Siedentop, 1972). Pero ve ark. (2009) ise bu bulguların aksine elit sporcuların güdüsel yönelimlerinde yaş grupları arasında farklılık bulmamışlardır (Pero ve ark., 2009). Genç sporcuların güdüsel yönelimlerini araştıran çalışmalarda eğlence, yetenek, mücadele ve fitness gibi özellikler güdüleyici faktörlerin en önemlileri olarak ortaya konulmuştur (Gill, 1985; Gould, Feltz ve Weiss, 1985; Wankel, 1993).

Çalışmanın bir diğer boyutunda da katılımcıların antrenman sıklığı ve spor dalı yarışma kategorisi göre güdüsel yönelimleri incelenmiştir. Sporcuların güdüsel yönelimlerinde antrenman sıklığı ve spor dalı yarışma kategorisi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir bulgu elde edilmemiştir. Sporcuların antrenman sıklığı ve spor dalı yarışma kategorisi değişkenlerine göre güdüsel yönelimlerini ortaya koyan çalışmaya daha önceki çalışmalarda rastlanmamıştır.

Çalışmada SGÖ ölçeğinin alt boyutlarının birbirleri ile ilişkisini ele aldığımızda tüm alt ölçeklerin pozitif anlamlı ilişki gösterdiği, sadece güdülenmeme alt ölçeğinin bilmek için içsel güdülenme alt boyutu ile negatif anlamlı ilişkili olduğu görülmüştür. Martens ve Weber (2002) spor yapan üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında aynı şekilde SGÖ' nin tüm alt ölçeklerinde pozitif anlamlı ilişki bulmuş ama güdülenmeme alt ölçeğini bilmek, başarmak ve uyararı yaşamak için içsel güdülenme ile özdeşim alt ölçekleri ile negatif anlamlı ilişkili bulmuştur. SGÖ ölçeğinin ikinci versiyonunun geliştirildiği son zamanlarda yapılmış olan bir çalışmada ise çalışmamıza benzer bir şekilde SGÖ' nin tüm alt ölçekleri birbiriyle pozitif anlamlı ilişki göstermiş sadece güdülenmeme ölçeği dışsal düzenleme alt boyutunda negatif anlamlı ilişki göstermiştir (Pelletier ve ark., 2013).

Sonuç olarak, bu çalışmadan uzun süredir spor yapan bir çalışma grubunun spora yöneliminde bilmek, başarmak ve uyararı yaşamak ile içeatım alt boyutlarının etkili olduğu görülmüştür. Bunun dışında yaş ve spor dalı değişkenlerinin spora yönelimi etkilediği ortaya koyulmuştur. Yaşça daha genç olan sporcuların yaşça büyük sporculara göre kaygı ve utanç duygusu ile spora yönelimleri düşük; neden spor yaptıkları konusunda daha bilinçsiz olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak takım sporlarıyla uğraşan sporcuların eğlence ve diğer uyarıcı duyular yaşamak için spora daha çok yönlendiği sonucuna varılmıştır.

Teşekkür

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından 2629-M-10 numaralı araştırma projesi kapsamında desteklenmiştir. Ayrıca bu araştırmanın verilerinin girişinde yardımcı olan Yrd.Doç. Dr. Mehmet KUMARTAŞLI, Yrd.Doç.Dr. Emrah ATAY ve Okt. Olcay SALICI' ya teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Almagro, B. J., Sáenz-López, P., & Moreno, J. A. (2010). Prediction of sport adherence through the influence of autonomy-supportive coaching among Spanish adolescent athletes. *Journal of sports science & medicine*, 9(1), 8.
- Amorose, A. J., & Horn, T. S. (2001). Pre-to post-season changes in the intrinsic motivation of first year college athletes: Relationships with coaching behavior and scholarship status. *Journal of Applied Sport Psychology*, 13(4), 355-373.
- Bakker, F.C. De Koning, J.J., Van Ingen Schenau, G.J., & De Groot, G. (1993). Motivation of young elite speed skaters. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 432-442.
- Bauman, A. E. (2004). Updating the evidence that physical activity is good for health: An epidemiological review 2000–2003. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 7(1), 6–19.
- Bauman, A. E., Sallis, J. F., Dzawaltowski, D. A., & Owen, N. (2002). Toward a better understanding of the influences on physical activity: The role of determinants, correlates, causal variables, mediators, moderators, and confounders. *American Journal of Preventive Medicine*, 23(2), 5–14.
- Beaton, A. A., Funk, D. C., & Alexandris, K. (2009). Operationalising a theory of participation in physical active leisure. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 177–203.
- Beaudoin, C. M. (2006). Competitive orientations and sport motivation of professional women football players: An internet survey. *Journal of Sport Behavior*, 29(3), 201-212.
- Becker, G. (1965). A theory of the allocation of time. *The Economic Journal*, 75, 493–517.
- Becker, G. (1974). A theory of social interactions. *Journal of Political Economy*, 82, 1063–1091.
- Bloom, M., Grant, M., & Watt, D. (2005). Strengthening Canada. In The socio-economic benefits of sport participation in Canada. The Conference Board of Canada. Report August.
- Bourdieu, P. (1997). The forms of capital. In A. H. Halsey, H. Lauder, P. Brown, & A. Start Wells (Eds.), Education, culture, economy and society. Oxford: Oxford University Press.
- Chantal, Y., Guay, F., Dobрева-Martinova, T. & Vallerand, R. J. (1996). Motivation and elite performance: an exploratory investigation with Bulgarian athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 27 (2), 173-182.
- De Pero, R., Amici, S., Benvenuti, C., Minganti, C., Capranica, L., & Pesce, C. (2009). Motivation for sport participation in older Italian athletes: the role of age, gender and competition level. *Sport sciences for health*, 5(2), 61-69.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227 /268.
- Downward, P. M., & Riordan, J. (2007). Social interactions and the demand for sport: An economic analysis. *Contemporary Economic Policy*, 25(4), 518–537.
- Downward, P., Lera-Lopez, F., & Rasciute, S. (2011). The economic analysis of sport participation. In L. Robinson, P. Chelladurai, G. Bodet, & P. M. Downward (Eds.), Handbook of sport management. London: Routledge.
- Duda, J.L. (1989). Relationship between task and ego orientation and the perceived purpose of sport among high school athletes. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(3), 318-335.
- Ekmekçi, R., Arslan, Y., Dağlı Ekmekçi, A. & Ağbuğa, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Spora Bakış Açılarının Ve Spora Katılım Güdülerinin Belirlenmesi, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(2), 2B0043.
- Fortier, M. S., Vallerand, R. J., & Guay, F. (1995). Academic motivation and school performance: Toward a structural model. *Contemporary educational psychology*, 20(3), 257-274.
- Frederick, C. M., & Ryan, R. M. (1993). Differences in motivation for sport and exercise and their relations with participation and mental health. *Journal of sport behavior*, 16(3), 124-146.
- Gill, D. L. (1985). Competitiveness among females and males in physical activity classes. Manuscript submitted for publication.
- Gould, D. (1985). Tennis, anyone?, Mountain View, CA: Mayfield Publishing Company.
- Gould, D., Feltz, D., & Weiss, M. (1985). Motives for participating in competitive youth swimming. *International Journal of Sport Psychology*, 16(2), 126-140.
- Gratton, C. & Taylor, P. (2000). Economics of sport and recreation. (2nd ed.). New York: Spon Press.
- Hallmann, K., Wicker, P., Breuer, C., & Schüttoff, U. (2011). Interdependency of sport supply and sport demand in German metropolitan and medium-sized municipalities-findings from multilevel analyses. *European Journal for Sport and Sociology*, 8(1/2), 65–84.
- Hausenblas, H. A., Brewer, B. W., & Van Raalte, J. L. (2004). Self-presentation and exercise. *Journal of Applied Sport Psychology*, 16(1), 3-18.
- Humphreys, B. R., & Ruseski, J. E. (2011). Economic analysis of participation and time spent in physical activity. B.E. *Journal of Economic Analysis & Policy. (Contributions)*, 11(1), 1–47.
- Iso-Ahola, S. (1999) ‘Motivational foundations of leisure’. In E. Jackson and T. Burton (eds), Leisure Studies: Prospects for the Twenty-First Century. State College, PA: Venture.
- Kazak Çetinkalp, F. Z. (2009). “Sporda hür irade kuramı ve başarı hedefi kuramının değerlendirilmesi”. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi.
- Kazak, Z. (2004). Elit Sporcuların GÜdüsel Yönelimleri: Voleybolcular Üzerine Bir Araştırma, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Keleş, S., Altıntaş, A & Aşçı, F.H. (2010) Motivational Orientations of Elite Volleyball Players: Gender and Qualification

- Differences. 11th International Sport Science Congress Abstract Book, 10-12 November, Antalya, 102-103, Türkiye.
- Kingston, K. M., Horrocks, C. S., & Hanton, S. (2006). Do multidimensional intrinsic and extrinsic motivation profiles discriminate between athlete scholarship status and gender?. *European Journal of Sport Science*, 6(1), 53-63.
- Kipp, L., & Amorose, A. J. (2008). Perceived Motivational Climate and Self-Determined Motivation in Female High School Athletes. *Journal of Sport Behavior*, 31(2).
- Koivula, N. (1999). Sport participation: Differences in motivation and actual participation due to gender typing. *Journal of Sport Behaviour*, 22(3), 360-380.
- Kolt, G. S., Kirkby, R. J., Bar-Eli, M., Blumenstein, B., Chadha, N. K., Liu, J., et al. (1999). A cross-cultural investigation of reasons for participation in gymnastics. *International Journal of Sport Psychology*, 30(3), 381-398.
- Lera-López, F., & Rapún-Gárate, M. (2011). Determinants of sports participation and attendance: differences and similarities. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship*, 12(2), 167-190.
- Martens, M.P., & Webber, S.N. (2002). Psychometric properties of the Sports Motivation Scale: An evaluation with college varsity athletes from the U.S. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 24(3), 254-270.
- Moralı, S., Doğan, B., Kazak, Z., Engür, M. (2004). Sporcuların Güdüsel yönelimlerinin empatik davranım biçimleri açısından değerlendirilmesi, *Performans Dergisi*, 10(1), s:3.
- Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Tuson, K. M., Briere, N. M., & Blais, M. R. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17, 35-35.
- Pelletier, L. G., Rocchi, M. A., Vallerand, R. J., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2013). Validation of the revised sport motivation scale (SMS-II). *Psychology of Sport and Exercise*, 14(3), 329-341.
- Petherick, C. M., & Weigand, D. A. (2002). The relationship of dispositional goal orientations and perceived motivational climates on indices of motivation in male and female swimmers. *International Journal of Sport Psychology*, 33(2), 218-237.
- Rushall, B. S. and Siedentop, D. (1972). The development and control of behavior in sport and physical education. Philadelphia: Lea and Febiger.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68.
- Sallis, J. F., Prochaska, J. J., & Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine and science in sports and exercise*, 32(5), 963-975.
- Savcı, S., Öztürk, M., Arkan, H., Inal, İnce D., Tokgözoğlu, L. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyi. *Türk Kardiyoloji Arşivi*: 34(3), 166-172.
- Sit, C. H., & Lindner, K. J. (2006). Situational state balances and participation motivation in youth sport: A reversal theory perspective. *British Journal of Educational Psychology*, 76(2), 369-384.
- Sport England (2004). Driving up participation: The challenge for sport. London: Sport England.
- Sporting Good Manufacturers Association (2006). Sports participation in America 2004. Retrieved June 28, 2005, from <http://www.sgma.com/reports/data.2004/p27-02-04-a.pdf>
- Spray, C. M., John Wang, C. K., Biddle, S. J., & Chatzisarantis, N. L. (2006). Understanding motivation in sport: An experimental test of achievement goal and self determination theories. *European Journal of Sport Science*, 6(1), 43-51.
- Thøgersen-Ntoumani, C., & Ntoumanis, N. (2006). The role of self-determined motivation in the understanding of exercise-related behaviours, cognitions and physical self-evaluations. *Journal of sports sciences*, 24(4), 393-404.
- Tiryaki, S. (2000). Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Vallerand, R. J. (2001). A hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise. In G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (pp. 263 / 319). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Vallerand, R. J., & Fortier, M. S. (1998). Measures of intrinsic and extrinsic motivation in sport and physical activity: A review and critique. *Advances in sport and exercise psychology measurement*, 91-101.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senecal, C., & Vallières, E. F. (1993). On the assessment of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education: Evidence on the concurrent and construct validity of the Academic Motivation Scale. *Educational and psychological measurement*, 53(1), 159-172.
- Vallerand, R.J., Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1987). Intrinsic motivation in sport. In K.B. Pandolf (Ed.), *Exercise and sport sciences reviews*: Vol. 15 (pp. 389-425). New York: Macmillan.
- Wankel, L. M. (1993). The importance of enjoyment to adherence and psychological benefits from physical activity. *International Journal of Sport Psychology*, 24(2), 151-169.